

A „Harmonia” zeneműkereskedés minden

sorozatán el- ingyen és bementre küldetik meg

Kiadja
a „HARMONIA” zenemű- és zongorakereskedés részvénytársulat
Budapest, Váci-utca 9. szám.

Megjelenik minden hó 1, 10 és 20-án.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: VÁCI-UTCA 9.
a „HARMONIA” zenemű- és zongorakereskedésben.

— A magyar női karének egyesület és a „Budapesti Zeneművész Kör” hivatalos közlönye. —

Mihalovich Ödön.*)

Írta: Gróf Apponyi Albert.

Midőn a »Zeneirodalmi Szemle« szerkesztőségének azon megtisztelő felszólítását vettem, hogy Mihalovich Ödönről írjak, két okból haboztam megtegyem-e vagy nem? Az első ok az, hogy nem vagyok hivatalos zenész vagy zenekritikus, a második az, hogy Mihalovich Ödön egy kedves jó barátom. Kettős disqualificatio: fogják sokan mondani; nem értek a tárgyhöz és elfogult is vagyok. De mihelyt ekkép e kettős okot, mely fölött előbb magam is tündöttem, úgy formuláztam magamnak, mint illetékességemnek mások által történt megtámadtatását, épen ez a két ok hatott reám döntőleg, hogy írjak. Képviselet akarom annak a közönségnek hozzászólási jogát, mely a legnagyobb alkotások áhitat-terjesztésére ismételt meghallgatása által képzett ízléssel és komoly odaadással veszi föl magába a művészeti benyomásokat; és így talán gyakran egységesebb képet nyer azokról, mint a részleteket boncoló, minden hatást elemeire visszavezető, nem ritkán blazirt felkű szakkritikus. Hiszem és vallom, hogy ennek a közönségnek felfogásai e szakszerű kritikának nélkülözhetlen kiegészítést képezik, valamely mű, vagy művész értékének végleges megállapításánál. De hiszem és vallom azt is, hogy egy művész megértésének feltételei közé nem tartozik az, hogy személyes ellenségei legyünk, de még az sem, hogy hideg közönynyel álljunk vele szemben. Ép ellenkezőleg. A rokonszenv az, amely érteni akar és azért érteni tud. Az a bizonyos kritikai szellem, mely a rendszeres rosszakarattal határos, mely kedélyét elzárja minden rokonszenvező érzés elől, és mely azután nem képzei, hogy objectív és igazságos; mert epés és kárörvendő; ez a kritikai szellem semmiféle alkotó szellemet nem képes felfogni, legkevésbé a művészt, a ki kedélyünkhöz akar szólni, és a ki kedélyünkkel kell megértenünk. Én legalább minden művészzel és minden művészeti alkotással szemben, legyen az költemény, kép, zenemű, szerep, ének előadás vagy bármi, a priori a jó akarattal álláspontra helyezkedem: szándékom az, hogy élvezzem, nem pedig az, hogy gáncsoljam. És ez szerintem a helyes kiindulási pont. A valóban objectív kritika joga e mellett nem veszít semmit; mert ha a mű rossz, megöli a jóakaratot, és ha fogyatkozásai vannak, a jó indulatu finom ízlés is megakad rajtuk; az ízlés hiányát pedig a legmegrögzöttebb rossz akarat sem pótolja.

Csak egy eset van, midőn indokolt, hogy a művészzel szemben gyanakodó, sőt elutasító álláspontra helyezkedjünk; és ez az eset az, midőn meggyőződünk arról, hogy nincs benne igaz meggyőződés és őszinte törekvés, hogy csupán tapsainkra spekulál, a hatást

*) A »Zeneirodalmi Szemle« f. hó 10-én megjelent számából, annak engedélyével reprodukáljuk ezen nagyfontosságú cikket gróf Apponyi Albert tollából. (A szerkesztőség.)

vadászsa minden áron, az extravagantiát mint önczéli keresi és ennek külső eszközeivel akar minket félrevezetni; szóval, hogy nem igaz ember.

De ha az ilyen szemfényvesztőt méltán elutasítjuk és minden alkotását rideg közönyvel fogadjuk, úgy viszont teljes joggal bírja rokonszenvünket az a művész, a kiről nyilvánvaló, hogy nem önönmagát, hanem művészeti ideálját szereti, a ki velünk közönséggel keveset törődik, hanem a benne lakó igazságot akarja kifejezésre juttatni, tiszta meggyőződése, hamisítatlan érzése szerint. A művészetben — épen mint az élet minden más sferájában, az első erény: a becsületesség.

És ezzel eljutottam Mihalovich Ödönhez. Föltétlenül intranszigiens művészi becsületesség: ez az ő legfőbb jellemvonása.

Az a nagy tudás, melylyel a zene-theoria minden tartományában rendelkezik, az a hangszerelési gazdag színpompá, melyet játszva tud kifejteni, sohasem áll a kacérságnak, a pusztá hatásvadászatnak szolgálatában, hanem egyedül és kizárólag annak a művészi gondolatnak kifejezőjéül szolgál, a mely lelkében lakik.

Ez a nagy erény, melyet kiérez műveiből mindenki, biztosította számára a tiszteletet, de a maga ridegsége által utjában állott népszerűségének.

Mihalovich nem képes arra, hogy saját művészi meggyőződését a közönség ízlésének alárendelje, hogy alkotásainál ne a saját — hanem másnak lelkével érezzen, és egy gondolatot ne akkép fejezzon ki a mint azt szíve sugallja; hanem úgy a mint az tetszetős fogna lenni.

Korábbi alkotásaiban az ifjúság boldog vakmerőségével gyakran teljesen ignorálta a hallgatót, és annyi figyelemmel sem akart iránta lenni, hogy a hangulatokat előkészítse, és őt fokoztatva a climax felé vezesse; hanem, csupán saját lelkületét fogadta el irányadóul közvetlenül belemert in medias res, a hová őt a halgatóság nagy része sem nem bírta, sem nem akarta egy ugrással követni. Mihalovichnak számos régebbi zenekari műve e miatt a tulságig vitt közvetlenség miatt a dolog lényegének e kizárólagos kultusza az előkészítő és átmeneti hangulatok elhanyagolása miatt, nem tudott annyira hatni mint belső tartalma szerint megérdemelte volna. Hiába: on a les défauts de ses qualités — különösen a fiatal korban. De ezekből a tulságokból Mihalovich most, alkotó képességének érett korában, kibontakozott. Most már praemissáiba is beavat, mielőtt conclusióját velünk elfogadtatni akarná. Példa erre a »Toldi« új harmadik felvonásának hallgatói.

Mihalovichnak összes hajlamai a drámai zene felé irányulnak. Ebben nyilvánul legerőteljesebben tehetsége és individualitása. Mint operaszerző Wagnernak követője, de sem utánzója, sem házi tolvaja, mint több más olyan epigón, a ki a »követő« diszus nevére igényt

nem tarthat. A felületes kritika azt képzei, hogy mindent elmondott, ha valakit Wagneristának nevez, mert ezzel alkalmas kiindulási pontot nyert egy egész csomó banalitásnak egymáshoz fűzésére, melyeket le lehet írni, ki is nyomtatni, el is csacsogni, a nélkül, hogy akár egy pillanatig gondolkoznai, akár a szerző műveit közelebbről megnézni szükséges volna. »Nincs önálló individualitása«, »nincs melodiája, hanem csupán rövid lélegzetű motívumai«, a »hangszerelés kerestett pompája fűdi az inventió hiányát« stb. stb. Ilyeneket írnak és beszélnek azok, a kik oda sem hallgattak az előadásra, és bele sem néztek a partitúrába. Van valami felháborító az ilyen felületes elbánásban oly művekkel, melyekbe egy becsületes szellem lelkiismeretesen bele-vitte egész tehetségét és egész igyekezetét. A szigorú bírálat mindenkor helyén van; de már az emberi munka iránti tisztelet is követeli, hogy azt gondos megfigyelés és alapos megvizsgálás előzze meg. E nélkül a kritika nem egyéb, mint vakmerő pöffeszkedés.

Hát igenis, Mihalovich Wagnerista, teljes szívvel, lélekkel, egész művészi meggyőződéssel. Ki az a modern zeneszerzők különösen opera-szerzők közt, a ki Wagner óriási szellemének befolyása alól magát kivonhatta volna? Az öreg Verdi, bizonyára egy eredeti őserőtől duzzadó lángelme, teremtő erejének tetőpontján annyi megannyi alkotás után, mint teljesen kifort művészeti egyéniség. Wagner ellenállhatlan befolyása alatt egy új stílt alkot magának, mely Otello-ban és a mint kiváló szakértőtől hallom — Fallstaff-ban culminál. Az ifjak, nemzeti különbség nélkül, Wagnerhoz járnak iskolába; de itt azután kétfelé válnak utjaik: a kik a Wagnerizmust önönmagukért keresik, a kik a külső siker kedvéért a közönségnek hizelegni kívánnak, szóval a zenei stréberek — ellesik a nagy mestertől a hatásnak egyes eszközeit, és ezeket alkalmazzák opportune — importune, hit és tartalom nélkül. És ezek száma legio. Viszont a csekély számú becsületes művész lelkék, a geniusz hatalmának őszintén meghódolva, az ő befolyását valóban átérzik, és annak hatása alatt egy művészeti meggyőződést alkotnak maguknak, melylyel utnak indulva, győznek vagy buknek, de nem dezertálnak.

Mihalovich ez utóbbiaknak javából való. 1842-ben születvén, épen 20 éves ifju volt, midőn Wagner 1862-ben először jelent meg Budapesten és itt hangversenyeket dirigált.

Mihalovichot már előbb is a zeneszerzői hivatás lelkesítette; óriási lelki izgalmal várta a titánnak megjelenését és a benyomást, a melyet tőle és műveitől nyert, az ifjut teljesen leigázta. Még 3 esztendőn át Budapesten folytatta zene-tanulmányait Mosonyi Mihálynál; azután 1865-ben Lipésére ment, Hauptmann Mór híres contrapunctistához, majd Münchenbe, a hol

Folytatása a 4-ik oldalon.

ell Villamvilágítási és erőátviteli gyárak. lee

Házi, lakás és bolt villamos vezetéki berendezések

a villamos központi telephöz való kapcsolásra, jótállás mellett elvállaltatnak.

Villamos és combinált

csillárok, fali karok, álló lámpák stb.

dús választékban raktáron tartatnak

saját gyártmány

Siemens és Halske

Budapest,
VIII. ker., Kerepesi-ut 9/a. szám.

Különösen ajánljuk
a legkittünőbb szerkezetű
egyenáramu, valamint váltakozó áramu

ívlámpáinkat.

Költségvetések és felvilágosítások készséggel és díjtalanul szolgáltatnak.

am.

Gretelhez
szekvensek
zenéjét is
sz műből?

ar királyi
onulniok a
együttvéve
a német

is egy har-
a fényűző
s után fel-
al-tablónak
mindaszt, a

ó előadás-
Mark kis-
dok, üdék,
akorolnak a
tées hely-
brányjával

en nevésté-
Ebben kár

volna a si-
ebből is a
illeti meg-
sitett Wag-

ban. Fordít-
vagy mu-
ha németül
szelleméhez
publikumát
tik majd a
arra, hogy
ívészeket, a
éget germa-

jság

ereskedés

üldetik.

ezimeiket a

9) közöljék.

tesztőség.

atosabb

AI

ban

D. *

raktár

ST,

6. sz.

sarkán.)

„LYRA“ Wiener Productiv-Genossenschaft der Claviermacher
WIEN
Siebenbürgengasse 13.
Mindenféle barna és fekete
Stutz és „Mignon“ zongorák
keresztthurova,
amerikai rendszer szerint készítve.
Budapesti főraktár:
HARMONIA zongoraterem.

CARL HAMBURGER
zongoragyár
Bécsben, V., Mittersteig Nr. 23.
Magyarországon rendkívül elterjedt és kedvelt zongoráit ajánlja a zene-közönség figyelmébe.

GIRIKOVSKY A.
zongoragyár
Bécs, VI., Webgasse Nr. 3.
Nagyon keresett középpáru és jó minőségű zongorák.

V. OESER
zongoragyár
Bécsben, VI., Magdalenenstrasse 58.
A legkeresettebb középpáru zongorák amerikai rendszerrel dolgozva, keresztthurokkal ellátva.
Különösen szépek és ajánlatosak a
MIGNON-ZONGORÁK,
melyek kis alakban
szép és erős hanggal bírnak.

A. PROKSCH
zongoragyár
REICHENBERGEN.
Elsőrangú gyártmányok gyönyörű hanggal és angol mechanikával
Disz-zongorák és pianinok
barna és fekete fából
ARANY VÉSETTEL.
Folyton raktáron a HARMONIA-nál.

FRANZ PEUKERT
Bécs, V., Mittersteig Nr. 15.
Olcsóbb zongorák teljes jótállási köpességgel. Különösen kedveltek a rövid Mignon zongorák barna vagy fekete fából.

PRODUKTIV-GENOSSENSCHAFT DER HARMONIUMMACHER WIENS
V., Hartmannngasse 10.
Bécs leghíresebb Harmonium-gyára. Különösen ajánlatosak a tartós és jó hangú iskola Harmoniumok.

SHELL JÁNOS
uri- és női cipész-mester
BUDAPEST,
Aranykéz-utca 4.

Rowland Macassar-Oil
For the growth, restoration and beautifying the human hair.

Rowland Kalydor Pears
Genuine Transp. Soap
For improving beard antifying the complexion

Udv. illatszertár
Pértessi Sándor
Krisztof-tér 3. szám.
Ajánlja
gazdagon felszerelt illat-raktárát

Eau de Cologne
Russe
Guerlain.

VELOUTINE
Poudre de Riz spéc.
blanche,
Rosée, Rachel.

Fontos hölgyeknek! Van szerencsém a t. hölgyvilág szives tudomására hozni, miszerint **kizárólagosan csakis szakavatott női kiszolgálattal** berendezett
HÖLGYTERMEMET
BUDAPEST, VIII. ker., főherceg Sándor-utca 12. szám alá helyeztem át.
Készítetek pontos méretek szerint: **haskötők, méh előesési köldök és minden egyéb sérvkötők, orthopédiai fűzők egyenesítő- és járógépek.**
Fő-üzlet: Budapest, Koronaherceg-utca 17. Kiváló tisztelettel **KELETI J.** cs. és kir. szab. kötszerész.
Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

KÉP-REJTELVÉNY
FALUDI ÉS TÁRSA
Az előkelő hölgyvilág öltözékait a jó hírnévnek örvendő
FALUDI ÉS TÁRSA
műterméből
Budapest, Szervita-tér 1 sz.
szerzi be.

PLACHT TESTVÉREK
Különlegességek: Iskolai hegedők. Mech. szalon zenehangszerek. Harmonikafuvolák 1 1/2, 2, 3 oktávás. Sétabot fuvola. Nickel flageolet. Iskolai harmonium. Hangjelzősip dalárdáknak.
Cs. és kir. szab. hangszergyártók.
Budapest,
József- és Wurm-utca saroképület
Zenehangszerek legnagyobb raktára.

GROSSMANN S.
FÉRFI-SZABÓ
Budapest, Deák Ferencz- és Bécsi-utca sarok.
Nagy raktár kész férfiruhákban. továbbá mindenféle livrek és pedig:
Legolcsóbb árak és pedig:
1 téli öltöny 16 frt.
1 nadrág 6 „
1 elegáns városi bunda 50 „
1 bárszony kabát és mellény 16 „
1 frakköltöny 35 „
Jaquet-öltöny 28 frt.
Frakk-öltöny 28 „
Kék sacco-öltöny 20 „
Utczai öltöny 28 „
Köppen 30 „
Köppen prémmel 40 „

SZELNÁR JÓZSEF
(Tulajdonos SZELNÁR ADOLF)
császári és királyi udvari szállító
VIRÁGCSARNOKA
BUDAPEST
IV. ker., Koronaherceg-utca 16. szám

Estélyi, bál, lovagló és korcsolyázó keztűk
TITSCH GYULA BALITZKY
cs. és kir. udv. szállító
női és férfi harisnyák **IV., Váci-utca 21, a Nagy Kristóf mellé**
Selyem fichu-echarpok, lady-plaidek, himalayakendők, uti és kocsizó nap- és esernyők, alsóöltönyök, vadász ujjasok

A „Harmonia“ zeneújság a „Harmonia“ zenemű és minden vevőjének ingyen és bérmentve küldetik meg, figyelmükre ajánljuk ezen kedvezményre igényt tartanak, hogy lakcímükhöz alulírott szerkesztőséggel tudatni sziveskedjenek.
A „Harmonia“ zeneújság (Váci-utca 9.)

Hétfőn, 1895. január 21-én esti 7 1/2 órakor a vigaszteremben
SAUER EN
HANGVERSENY

- MŰSOR.**
- Bach-D'Albert:** «Praeludium és fuga».
 - Schubert:** «Fantasie» (op. 15) eredeti kiadás.
 - Beethoven:** a) «Rondo» (op. 51, nr. 2),
Brahms: b) «Scherzo» (op. 4).
 - Chopin:** «Szonata» (op. 58, H-moll) Allegro maestoso. Molto vivace.
 - Rubinstein:** a) «Barcarole» (op. 50, nr. 3),
Schubert-Liszt: «Erlkönig».
 - Sauer:** a) 2 eme «Romance»,
b) «Valse» impromptu,
c) «Menuet» (vieux style),
d) «Etude-Galop».

Február 8-án
SZENDY ÁRPÁD hangverseny
Február 15-én
„HUBAY-POPPER“ negyedik és utolsó bérleti kamara-estélye Goldmark
Jegyek kaphatók a «Harmonia» zenemű- és zongorakereskedésnél.

A hangverseny idényre alkalmi
Dús választékban.
ESTÉLYI-ÉS ALKALMI RUHA-SZÖVETEK.
ROTONDOK.
BÁLI-ÉS ESTÉLYI BELÉPŐK.
stb.
HIRSCH TESTVÉREK
DIVATÁRUHÁZA
Váci-utca 3. BUDAPEST Váci-utca 3.
Legelegánsabb estélyi toillettek, párisi minta után be-
termünkken, legelső szaktekintéllyel közreműködés.

SCH GYULA
BALITZKY

Elegáns
nyakkendők,
selyem, vászon
és batiszt
zsebkendők,
férfi fehérnemű

cs. és kir. udv. szállító
utca 21, a Nagy Kristóf mellett.

ek, himalayakendők, uti és kocsizó takarók és köpönyegek,
sóöltönyök, vadász ujjasok és harisnyák.

a „Harmonia“ zenemű és zongorakereskedés
és bérmentve küldetik meg, felkértek mindazok,
gényt tartanak, hogy lakcímeiket levelező-lapon
résztvételével tudatni sziveskedjenek.

„Harmonia“ zeneúság szerkesztősége
(Váci-utca 9. sz.)

én esti 7 $\frac{1}{2}$ órakor a vigadó kis termében

ER EMIL

NG VERSENYE

MŰSOR.

dium és fuga.

15) eredeti kiadás.

op. 51, nr. 2).

. 4).

8, H-moll) Allegro maestoso. Molto vivace. Largo. Presto non tanto

e» (op. 50, nr. 3).

g».

ce».

nptu.

x style).

Február 8-án

ÁRPÁD hangversenye.

Február 15-én

első bérleti kamara-estélye Goldmark jelenlétében és tiszteletére.

nia» zenemű- és zongorakereskedésben (váci-utca 9.)

ersenye idényre alkalmas.

is választékban.

SCH TESTVÉREK

DIVATÁRUHÁZA

a 3. BUDAPEST Váci-utca 3.

SELYEM-
BLUSOK.

FEJ ÉCHARPES
ÉS FICHUS.

PÁRISI
LEGYEZŐK.

HARISNYÁK.
stb.

pilették, párisi minta után berendezett saját mű-
zaktékinték közreműködésével, készítettnek.

K. K. HOF- & KAMMER-

KLAVIERMACHER

L. BÖSENDORFER

WIEN.

Egyedüli képviselője Budapesten

CHMEL J. és FIA

CS. ÉS KIR. UDVARI ZONGORATEREM

BUDAPEST, (HAAS-FALOTA.)

ZIRNER TESTVÉREK ÉKSZERÉSZEK
ÉS ÓRASZÁLLÍTÓK

Váci-utca 26. BUDAPEST Váci-utca 26.

Gyémántok, drágakövek, ékszerek, arany és ezüstáruknak legnagyobb választéka

Svájci zseborák és cseh gránátáruk gyári raktára, eredeti áron.

Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve átküldjük.

GOTTSCHLIG ÁGOSTON

tea, rum és cognac nagykereskedő

BUDAPEST

IV. kerület, Váci-utca 6-ik szám

VI. kerület, Andrassy-ut 23-ik szám

„A mandarinhoz“

„Hong Cong városához“

a városháztér közelében.

a magy. kir. opera atellenében.

Közvetlen behozatal ered. teákban, jamaica és brazilai rumban, ered. francia cognacok és külföldi likörök.

Borok, pezsgők.

TELEFON.

Kávé, csokoládé.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Helyiségváltotatás

KIRSCHNIK ÁGOSTON ÖZVEGYE

keztyü-gyára

nagyban és kicsinyben.

BUDAPEST

Kossuth Lajos-utca 1. sz.

Koronaherceg-utca 1.

EISENSCHIML és WACHTL

a fényképészet

és rokonszámuk összes kellékeinek

gyári raktára

BUDAPEST

Váci-utca 12. szám.

BÉCS

VII, Kaiserstrasse 62.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve

GRADL F. ADOLF UTÓDA

papír-, író-, rajz- és festészeti eszközök raktára

Budapest, IV. ker., Kossuth Lajos-utca 18. szám.

Üzleti könyvek és nyomtatványok

→ Mindenemű levélpapírok díszes dobozokban, emlékkönyvek, társasjátékok, imádságkönyvek. ←

Üvegfestészeti utazatok.

Olajfestmények, fényképek, szentképek rámban nagy választékban kaphatók.

Kréta rajzok fénykép után pontosan elkészítettnek.

Magy. Kir. Orsz. Üvegfestészeti Műintézet

FORGÓ és TÁRSA

BUDAPEST

VII. Balassa-utca 6.

Templomi, profán üvegfestészet

valamint mozaik

és edzett ablakok kivitele.

Felvilágosítással, valamint tervekkel
az intézet bármikor szívesen szolgál.

Bécs legnagyobb zongoragyára
Gőzerővel dolgozó gyártelep
teljesen korszerű berendezéssel

Sebrüder Stingl

Wien, Laxenburgerstrasse 32.

Nagy kivétel kelet felé.

Készít zongorákat, pianókat mindenféle alakban és árban, rendkívül erős és zengés hang, tartós hangszer.

* Képes árjegyzékek bérmentve. *

E. MASLÓ

Schüler Bösendorfer

zongoragyár Bécsben.

VI. Bezirk, Mollardgasse 14. I. o.

Ezen zongorák hangban rendkívül hasonlítanak Bösendorfer gyártmányúakhoz, mert készítjük hosszú éven át a Bösendorfer gyárban tanulta a zongorakészítés mesterségét.

PFEIFER

Schüler v. Bösendorfer

Bécs, IX, Rossauerländer 25.

Kitűnő zongorák, melyek finom hangjuknál fogva majdnem teljesen egyenértékűek a Bösendorfer zongorákkal. Kizárólag a Harmonia zongorateremben.

FRANZ WOLLEK

zongoragyár

Bécsben, VI., Margarethenstrasse 39.

Jóminőségű

tartós zongoráit

ajánlja a közönség figyelmébe.

L. MAGRINI e FIGLIO

Corso 12. Trieste.

Stabilimenti Pianoforti.

Újonnan alapított rendkívül versenyképes gyár kitűnő gyártmányokkal főleg ajánlatosak a

gyönyörű kivitelű pianinok.

Kizárólagosan képviseli a

„HARMONIA“ zongoraterem Budapesten Váci-utca 9.

BUCHTA

Szereb kir.

udvari szállító

zongoragyár

Bécs, V., Castellelgasse Nr. 12.

Készít tartós, jó hangszereket, melyek elegáns alakjuknál fogva nagyon kedveltek.

„PIANINO GERSTENBERGER“

LIEGNITZ.

Rendkívül tartós jó hangú pianinok finom elkészítésben folyton raktáron a „HARMONIA“ zongorateremben.

BENYOVSITS M.

Kárpitos és díszítő — Tapicier et decorateur

BUTOR-TERMEI

Budapest, Szervitater 8, I.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát

háló-, ebédlő-, szalon-

uri berendezésekben.

Függönyök és díszítések ilésesen és stilszerűen készítettnek el.

éppen akkor készült »Tristan és Isolda« első előadása. Ott, a Wagnerismus fő- és székvárosában töltött Mihailovich néhány esztendő, Wagner, Liszt és Bülow társaságában, ezen nagy szellemeknek folytonos személyes befolyása alatt.

Mihailovich tehát nem egyes zenei ruhátár-darabokat ment Wagnertől kikölesőzni, hanem előbb ifjú lelkesedéssel, azután érett tanulmányokkal egy művészi meggyőződést alkotott magának, mely a drámának és a zenének egymáshoz való viszonyát illetőleg, nagyban és egészben Wagner rendszerével egyezett. Eleinte individualitása is elmerülni látszott a nagy mester követésébe. Idővel azonban — minden elhűség mellett — győzelmesen kidomborodott az egyéni önállóság. Abba a compromissumban, melyre zene és dráma az operában egymással lép, Mihailovich több önállóságot tart fenn a zenének, mint a mennyt az Wagner utolsó alkotásaiban kivívni bír. Az énekhangot nem rendeli alá oly föltétlenül a declamatio követelményeinek és a zenekarnak, mint Wagner, hanem többnyire neki adja a melódiát; az együtteseket több önállósággal ruházza föl, — és talán ebben az irányban, a stílnak minden sérelme nélkül, még tovább is mehetne; mert »Hagbarth és Signe« gyászzenéje és a »Toldi« első felvonásának vége bizonyítja virtuozitását ezeknek fölépítésében.

Hangszerelése is egészen egyéni; inkább harmonikus, a nemes hangzásban és hangszeplésben való állandó gyönyörködésre, mint ríktó hatások keresésére vall.

Motívumai többnyire szélesek, az igazi melódiához közelítők; ilyen p. o. a hős motívum és a szerelmi motívum Hagbarthban épűgy, mint Toldiban; mindig fölülte jellemzők. Mindazonáltal hajlandó volnék azt binni, hogy Mihailovich műveiben a lyrai részletek még magasabban állanak, mint a tulajdonképeni értelemben vett drámaiak. A »Toldi«-ban párhuzamosan halad a két alkotó elem, egy a cselekvényben, mint a zenében. Hát bizonyára drámailag megrázó jelenet a második felvonásban Toldi belépése Piroskának imája közben; de semmi sem mulja felül az utána következő szerelmi kettősnek lyrai szépségeit. Mihailovich itt csak úgy szórja a hosszú lélegzetű, szinte olaszos édességű melódiákat, és oly gazdag inventiót árul el, minővel kivülről igen kevés modern zeneszerző dicsekedhetik.

Az inventiót, a dallam adományát egyáltalán csak az tagadhatja meg Milanovichtól, a ki abból a banalitásból indult ki, mely még hozzá együgyűség vagy tudatlanság, hogy a Wagner-irány és a dallam egymást kizárja és ebből folyólag minden Wagner követőre a priori reá fogja, hogy nincs melódiája. A ki Mihailovich dalait, a ki — a Toldin kívül — Symphoniát, különösen a II. Symphoniát (H moll) csak megnézi, ezt a vádat jóhiszeműleg nem ismételteti. Igaz, hogy Mihailovich dallamai sem arra nem valók, hogy suszterinasok azokat az utczán fütörésszék, sem arra, hogy a werkli szerezen nekik népszerűséget. Ő az efféle popularitást nem keresi, és nem is fogja elérni. Ambíciója magasra tör; művészi ideált akar megvalósítani, még pedig a legmagasabbat, drámai és zenekari alkotásaiban egyaránt. Műveinek megértése és élvezése a hallgatóság részéről azt a lelki applicatiót követeli, mely nélkül komoly műélvezet nincs. A ki ezt töle megtagadja, az ám hagyja abban: de azután ne is ítéljen róla. Mert az a művész, a kinek művészi törekvése oly magas erkölcsi niveau-n áll, annyira összenőtt erkölcsi tudatával és lelkiismeretével mint Mihailovich-é, az megkövetelheti, hogy róla mint művésztől ép oly lelkiismeretes itéljenek, mint a hogyan férfui becsületéről ítélne minden tisztességes ember. Könyvemű ráfogás és rágalom a művészeti kritikában sincs megengedve.

Szólanom kellene még Mihailovichnak egyéb zeneszerzői tulajdonságairól; arról a gazdag polyphoniáról,

mely művei előkelőségének egyik alkotó eleme. Szólanom kellene róla mint dalszerzőről, zenekari műveiről, arról a fejlődésről, mely őt a symphoniai költemény szabad alakjából visszavezette a tulajdonképeni Symphonia szigorú formái közé, költészetének nem csakély előnyére. Szólanom kellene végre az orsz. színész iskolánál 1881, a zene-akadémiánál 1887. év óta folyó igazgatói tevékenységéről, annak céltudatos komoly irányáról, és eredményeiről.

De mindezekre a tanulmány szűk határai közt már nincs tér. Csupán még egy lényeges vonással kívánom kiegészíteni azt a képet, melyet Mihailovich művészi egyéniségéről rajzolni iparkodtam.

Ez az egyéniség annyira komoly, intranzigens és nehezen hozzáférhető, hogy természetszerűleg csak lassan hódíthatat. És valóban csupán az utolsó években kezd az elismerés iránta szélesebb körökben terjedni. De most egy újabb ellenvetéssel találkozok tevékenységére. Elismerik róla, hogy a legmagasabb műfajokban nagy stíli alkotásokat teremt; elismerik a nagy tudást, az izmos tehetséget; de azt mondják: »nem magyar zenész, hanem kozmopolita; mi köze hozzája a mi nemzeti kulturánknak?«

A bírálat ezen neménél már nem csak Mihailovichról van szó, hanem egy nagy elvi zene-aesthetikai kérdéssről, melynek ferde irányban való megoldása egész művészeti fejlődésünket halálosan megsebezheti.

Mi ennek a kifogásnak alapja? Az, hogy Mihailovich zenéjében nem uralkodik az a esárdás — és magyar népdal rythmus, melyet eddig kizárólag szoktak a magyar zene jövője ilyen conventionalitások erőszakolásától függne, és ha a magyar teremtő geniusz — hazaárulás vádjának terhe alatt ezeknek Procustes ágyába volna szorítva. E rythmusok igen szépek, érdekesek, sajtáságukat, törvényeiket minden magyar zenésznek ismernie kell és minden magyar zeneszerző tette ezt; Mihailovich is a Toldinak nem egy részletében. De a magasabb értelemben vett magyar zenestylt nem ily egyszerű recepttel lehet megalkotni; nem ilyen olcsó eszközökkel és nem ilyen kiesnyes czélokkal. Nem; nagyobb hivatás vár itt reánk, és nagyobb ambíció kell, hogy lelkesítsen. Mi lesz igazán az a magyar zenestyl? mert ez ép úgy mint Széchenyi István szerint egész drága Magyarországnak, még nem volt, hanem csak lesz. Mi lesz tehát? Semmi egyéb mint a nemzeti egyéniségnek spontán megnyilatkozása nagytehetségű magyar zeneszerzők alkotásaiban. Az a közös vonásuk, a mit theoriákra nagy formulákra visszavezetni nehéz lesz, a melyet azonban mindenki műveikből ki fog érezni, ez lesz a magyar zenestyl. Német, olasz, francia zenéről is csak ilyen értelemben beszélünk, ha a magasabb műfajokat tartjuk szem előtt. Nem a kerin-gő-rythmusnak aesthetikai törvényé emelése teremtette a német, — vagy a quadrille a francia, a tarantella az olasz zenét: keletkezett ez akkép, hogy a nemzetek körében nagy alkotó geniuszok születtek, a kiknek egyike sem tűzte feladatául, hogy német, hogy francia, vagy hogy olasz zenét írjon, hanem csak azt, hogy zenét alkosson, milyen jót csak tud, beleöntve lelkének egész erejét és fényét. És ennek a léleknek nemzeti sajtáságai adtak nemzeti tyust a zenének; a németnek töprengő mélysége és széles gondolatvilága, a francziának könnyű elegancziája és szellemessége, az olasznak izzó szenvedélye és játszi vidámsága; ezek a tulajdonságok nyilatkoztak meg teljes spontaneitással zenei alkotásaikban, s ezek adták az alkotásoknak a nemzeti tyust, nem pedig holmi mesterkelt sallangok.

Hogy e mellett a népzene formái is érvényesítették befolyásukat, ezt ki tagadná? a népzene azon hatalmas befolyásnak egyik alkotó része, mely minden művészt körülvesz, és melyet a maga teljességében egy el nem fordítható francia szóval »milieu«-nak nevezünk: —

mint ilyen belopódzik a zeneszerző szívébe és a szíven át kihat alkotásaira. De a népzene ezen befolyása csak akkor üdvös és a nemzeti tyust csak akkor mozditja elő, ha benső és ha spontán. Ha ellenben aesthetikai elvet és korlátot akarnak belőle csinálni, akkor elorsvasztja a teremtő erőt. A művészt el kell látnunk a művészetéhez tartozó technikai tudással, mely őt szárnyainak használatára képesíti; de azután engedjük röplödni, és ne adjunk neki más instructiót mint ezt: »alkosd lelked sugallata szerint a legjobbat, a mire képes vagy.« Az alkotó szellem csak így fejtheti ki egész erejét, csak így érvényesítheti hamisítatlan egyéniségét. Ha bármiféle nyűgött akasztunk nyakába, ha egyébre figyelni kényszerítjük, mint az alkotásnak tökéletességére, ha az inspiratiót reá erőszakolt sablonok közé szorítjuk, szóval ha a spontaneitást megöljük; akkor a teremtő erő elfogy, az egyéniség elcsenevészedik és így bedugul az a forrás, melyből egyedül fakadhat a szó igazabb és magasabb értelmében vett nemzeti zene. És a magyar zenestyl is — ép úgy mint a többi nemzeteké — csak erőteljes magyar zeneszerzői egyéniségek szabad érvényesüléséből keletkezhetik. Nem lehet az bizony formáknak önkényszerű törvénybe iktatása által improvizálni: a természetes erők működéséből kell kifejlődni. A hamis kizárólagossággal ugynevezett magyar zenének erőltetése csirájában megfojthatja az igazi magyar zenét.

Ha a tér engedné Erkel Ferencz operáiból is ki lehetne mutatni e tételek helyességét; meg lehetne mutatni, hogy a halhatatlan költő két legnépszerűbb művében, — mely minden kiváló szépsége mellett éppen a styl egységét nélkülözi — minő részletek azok, hol az alkotandó, a mélyebb értelemben vett magyar styl leginkább válik érzhetővé, és hogy ez éppen nem esik össze mindig és szükségtelenül a magyar tánc- és népdal-rythmusok alkalmazásával.

De erre most ki nem térhetvén, biznom kell az itt kifejtett álláspontnak benső erejében, és önönmagától is nyilvánvaló igazságában. Ebből indulok tehát ki, midőn megállapítani kívánom Mihailovich alkotásainak jelentőségét nemzeti kulturánkra nézve. Szó sincs róla, szerzői pályájának kezdetén, a lipsei és müncheni évek alatt és közvetlen utánuk a »milieu« törvényei fölöttébb »germán« hatást gyakoroltak tehetségére. És milyen hatalmas volt az a »milieu« — melynek központján egy Wagner ragyogott, mellette egy Bülow működött!

Az utóhatás évekig tartott; de most már évek óta a magyar milieu hat szerzőnk lelkére. Kemény agyagból levén gyurva, minden külső beavatkozással szemben ösztönszerűleg elzárkózó és ellentmondó, a hatás lassan érvényesült. A magyar tárgyakkal való foglalkozás, a magyar nyelv prozodiájának mindig tökéletesebb átérzése, a magyar társadalom ideáljainak megismerése: minden észrevétlenül, de erősen haladó befolyással volt költészetére. A ki a Deák Ferencz halálára írt »gyászhangokat«, a H-Moll Symphoniát és a Toldit ismeri igazat fog nekem adni. Különösen a Toldi, ez a nagyszabású mű, melyet nem sokára részben átalakítva egy nagy karmesternek, Nikisch opera-igazgatóknak genialis vezetésére alatt fogunk hallani, valódi mértőldjelző Mihailovich fejlődési történetében. És azért nem kívánjuk Mihailovichtól, hogy esárdás és népdal rythmusokba erőltesse tehetségét, hanem csak azt követeljük tőle, hogy becsületesebb művész lelkének sugallatát lelkiismeretes kövesse tovább; alkossa a legjobbat a mit tud, és ezzel, de csak is ezzel fogja kivívni helyét a magyar zenestyl megalkotói közt, — azon magyar zenestylt érte, mely nem könyv nélkül tanulható sablonoknak külső alkalmazása, hanem a magyar geniusz legmagasabb alkotási képességének spontán megnyilvánulása a zene mezején.

Vissza

Futólag
nak a vilá
A mérleg ö
Követke

1894-ben: „
udvari oper
(a weimari
Langer Fer
Schillings
Rhamsinit“
treuer Schel
„Sigurd“, G
től: „Arnel
Károlytól;
„Mataswinth
Reznicektől

Az eg
módra szape
Falcone“, Z
mann (Casse
„Marga“, P
nitz); „Trise
Hummel (B
„Talmah“, I
mund). Ezel

A fra
nyebb, előa
„Manon ar
francia ze
„L'attaque“
„Daidamie“
operákkal.

Az ol
operájával,
d'Alpe“, S
ziella“, Bar
Diar“ oper
Az o
gisztrálhatj
Millöcker;
arattak.

A fill
névvel és
uj szimfon

KUNZ JÓZSEF ÉS TÁRSA

és kir. udvari szállítók, kir. szabad. nagykereskedők
Budapest, V., Erzsébet- és Deák-tér sarkán.

Mindennemű futó és szalon szőnyegek, függönyök, ágy- és asztalterítők, bútor-szövetek, flanel-lakarók, lópojrócok stb. e szakmába vágó czikkék dúsán felszerelt raktára.

Kimerítő ábrás árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Szalon és utcai

cipők

* Az egyedüli legjobb

Karlsbadi cipő

Téli

vizhatlan cipő

urak és hölgyek részére.

KAJÁRI DEZSŐ

Dorottya-utca 9. sz.

Établissement pour la peinture

Gizella-tér
Haas-Palota.

Olajfestményü arczképek,
Akvarellfestményü arczképek,
Pasztellek,
Mindenféle zsánerképek.

Különlegesség:
az elefántsontra való kisebbités

A fent elősorolt munkákat természet után
vagy bármely arczkép után készítik el.

STRELISKY, PIETZNER, PROCHASKA

Gizella-tér (Haas-palota).

Kárpitos és disztő

Kardos D.

Fabator raktár

BUDAPEST,

Ferencz József-tér 6. sz.

(Lánchíddal szemben Zrínyi-u. sarkán.)